

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Petry Weissové a JUDr. Tomáše Rychlého v právní věci žalobkyně: **A. M.**, zast. JUDr. Vítem Biolkem, MBA, LL.M., advokátem, se sídlem Bohuslava Martinů 1038/20, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 3. 1. 2018, č. j. OAM-120/ZA-ZA12-ZA05-2017-II, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 11. 2019, č. j. 32 Az 5/2018 - 73,

t a k t o :

Návrh žalobkyně na vydání předběžného opatření ze dne 10. 7. 2020, jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt žalobkyně v pobytovém středisku provozovaném Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra a poskytl jí základní hmotné zabezpečení, **s e z a m í t á**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“).

[2] Žalobkyně podala proti tomuto rozhodnutí žalobu u Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“), který ji shora označeným rozsudkem zamítl.

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) nyní brojí proti tomuto rozsudku krajského soudu kasační stížností.

[4] Nejvyšší správní soud dne 13. 7. 2020 obdržel také návrh na vydání předběžného opatření podle § 38 s. ř. s. Stěžovatelka v něm po kasačním soudu požaduje, aby žalovanému uložil do pravomocného rozhodnutí o kasační stížnosti strpět její pobyt v pobytovém středisku a poskytl jí základní hmotné zabezpečení. Domáhá se také rozhodnutí o tom, že až do pravomocného skončení řízení o kasační stížnosti je oprávněna setrvat na území České republiky jako žadatelka o udělení mezinárodní ochrany.

[5] V odůvodnění návrhu na vydání předběžného opatření stěžovatelka uvádí, že se nachází na území České republiky bez stabilního přístřeší. V azylových zařízeních žalovaného pobývala společně se svou rodinou od počátku správního řízení do dne 2. 3. 2020. V tento den byla za asistence policie donucena spolu s rodinou opustit Pobytové středisko v Kostelci nad Orlicí. Z toho důvodu s rodinou protestovala před budovou žalovaného v Praze. Následně stěžovatelka společně se svou rodinou opustila území České republiky a odcestovala do Spolkové republiky Německo, kde taktéž požádala o mezinárodní ochranu. Poté, co jí zde bylo oznámeno,

že příslušným státem k posouzení její žádosti je Česká republika, vycestovala s rodinou dobrovolně zpět do České republiky a požádala o zajištění ubytování v Příjímacím středisku Zastávka. Její žádosti však nebylo dne 24. 6. 2020 vyhověno a od té doby je stěžovatelka bez stálého přístřeší. Za pomoci Organizace pro pomoc uprchlíkům, z.s., si stěžovatelka dočasně zajistila ubytování u českého občana, a to do dne 23. 7. 2020.

[6] Stěžovatelka se proto vzhledem k výše uvedeným skutečnostem nachází v tíživé situaci, přičemž se jí nedaří nalézt ani běžné nájemní bydlení. V důsledku pandemie koronaviru a následným změnám na trhu práce je pro stěžovatelku navíc nyní prakticky nemožné nalézt si zaměstnání. Stěžovatelce současně nebylo vydáno potvrzení o strpění na území podle § 78b zákona o azylu, neboť žalovaný trvá na splnění podmínky uvedené v § 78b odst. 4 písm. c) téhož zákona (doložení adresy místa hlášeného pobytu na území České republiky). Potvrzení o ubytování však není stěžovatelka schopna zajistit, jelikož si žádné bydlení dosud nenašla, a nevystaví jí ho ani občan, u kterého je aktuálně ubytována. Bez potvrzení o strpění na území stěžovatelka současně nemůže žádat o povolení k zaměstnání a vstoupit do nájemního vztahu.

[7] Správa uprchlických zařízení dále v přípise ze dne 24. 6. 2020, č. j. LIT-14722/2020, jímž nevyhověla žádosti stěžovatelky a její rodiny (otec, matka a dva sourozenci – poznámka soudu) o poskytnutí ubytování, vyjádřila, že se stěžovatelka a její rodina měla více snažit o integraci na trhu práce a o získání lepších znalostí českého jazyka. Stěžovatelka přitom doložila potvrzení, že její otec se kurzů českého jazyka zúčastnil a její bratr se integroval v místní komunitě v Kostelci nad Orlicí. Správa uprchlických zařízení tak podle stěžovatelky svévolně a necitelně rozhodla o ponechání pětičlenné rodiny bez přístřeší, a to včetně nezletilého dítěte.

[8] Stěžovatelka nakonec v odůvodnění návrhu shrnuje, že jsou naplněny všechny podmínky pro vydání předběžného opatření ve smyslu § 38 s. ř. s. Zdůrazňuje i to, že nespovedčí-li jí postavení žadatelky o mezinárodní ochranu podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, je taková právní úprava v rozporu s právem Evropské unie. Stěžovatelka je přesvědčená o tom, že jí náleží právo na ubytování a na poskytnutí přiměřeného hmotného zabezpečení na území České republiky. Žádá proto také o to, aby byly její poměry prozatímně upraveny tak, že může jako žadatelka o mezinárodní ochranu setrvat na území České republiky.

[9] Žalovaný ve vyjádření k návrhu stěžovatelky na vydání předběžného opatření upozornil na § 79 odst. 5 zákona o azylu, jenž obsahuje demonstrativní výčet situací, za kterých může žalovaný povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení osobám jiným, než které jsou uvedeny v odstavcích 1 a 3 citovaného ustanovení. Jde však toliko o možnost, nikoli povinnost správního orgánu umožnit těmto osobám na výjimku ubytování v pobytovém středisku; na toto ubytování nevzniká právní nárok. K případu stěžovatelky žalovaný dále uvedl, že byla společně se svou rodinou v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí ubytována již od 9. 2. 2017. Na základě výjimky jí byl pobyt prodloužen až do 2. 3. 2020. Stěžovatelka posléze odcestovala do Spolkové republiky Německo. Následně dne 23. 6. 2020 stěžovatelka požádala o ubytování na výjimku, Správa uprchlických zařízení však uvedené žádosti nevyhověla. Žalovaný doplnil, že s výjimkou nezletilého bratra stěžovatelky, kterému je 17 let, je celá rodina tvořena osobami v produktivním věku. Vzhledem k délce pobytu na území České republiky tak mohla stěžovatelka získat pracovní povolení. Ani procesní práva stěžovatelky nebyla postupem žalovaného nikterak porušena, neboť neposkytnutí ubytování bez dalšího neznamená, že by stěžovatelka nemohla participovat na soudním řízení či se radit se svým zástupcem. V případě nouze se nadto může obrátit na organizace specializované na pomoc cizincům, což ostatně stěžovatelka již učinila. V současné době navíc netrvají žádná významná omezení v souvislosti s pandemií koronaviru, která by stěžovatelce bránila nalézt si vlastní bydlení. Žalovaný závěrem odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2020,

pokračování

č. j. 6 Azs 167/2020 - 49, podle kterého je vydání předběžného opatření mimořádný institut vyhrazený pro ty nejzávažnější případy. V této souvislosti proto žalovaný usoudil, že stěžovatelce nehrozí vážná újma, o čemž svědčí i skutečnost, že po ukončení pobytu ve středisku Správy uprchlických zařízení odcestovala společně s rodinou do Spolkové republiky Německo, kde žádala o mezinárodní ochranu, ačkoli řízení o její kasační stížnosti vedené v České republice dosud nebylo ukončeno. Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud návrhu stěžovatelky na vydání předběžného opatření nevyhověl.

[10] Podle § 38 odst. 1 s. ř. s. „[b]yl-li podán návrh na zabavení řízení a je potřeba zatímne upravit poměry účastníků pro brožící vážnou újmu, může usnesením soud na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Ze stejných důvodů může soud uložit takovou povinnost i třetí osobě, lze-li to po ní spravedlivě žádat.“ Podle § 120 s. ř. s. se uvedené ustanovení přiměřeně použije na řízení o kasační stížnosti.

[11] Nejvyšší správní soud úvodem podotýká, že věc stěžovatelky není prvním případem, ve kterém došlo k podání návrhu na vydání předběžného opatření s totožným či obdobným petitum, a to za podobných skutkových okolností. Poprvé Nejvyšší správní soud v obdobné věci usnesením ze dne 12. 3. 2020, č. j. 1 Azs 28/2020 - 56, návrh na vydání předběžného opatření zamítl. Od uvedeného usnesení se následně odvíjí několik dalších rozhodnutí, v nichž se sice Nejvyšší správní soud ke svým dřívějším závěrům přihlásil, avšak návrhům na vydání předběžného opatření vyhověl. Důvodem pro tento postup byla specifická a výjimečná situace, která nastala až po vydání předmětného usnesení a jež spočívala ve vyhlášení karantény pro celé území České republiky a omezení volného pohybu osob kvůli probíhající pandemii „koronaviru“ (označovaného jako SARS-CoV-2). Nejvyšší správní soud v těchto rozhodnutích akcentoval výrazné ztížení možnosti stěžovatelů hledat si v takto složitých podmínkách soukromé ubytování, v některých případech pak tento důvod pro vyhovění návrhu umocnil i závažný nepříznivý zdravotní stav dotčených stěžovatelů. V této souvislosti lze odkázat především na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2020, č. j. 3 Azs 28/2020 - 73, případně dále usnesení ze dne 20. 3. 2020, č. j. 5 Azs 70/2020 - 32, či ze dne 1. 4. 2020, č. j. 10 Azs 97/2020 - 49.

[12] Nejvyšší správní soud však v kontextu aktuální situace (ukončení vládou vyhlášeného nouzového stavu ke dni 17. 5. 2020 a postupného zrušení s tím spojených omezení) uvádí, že v současnosti neplatí žádná celostátní opatření, která by stěžovatelce zásadně bránila v možnosti zajistit si vlastní ubytování. Předběžným opatřením lze navíc prozatímne upravit poměry účastníků tím, že rozhodne o ponechání cizince v pobytovém středisku i po dobu řízení o kasační stížnosti, jen ve velmi specifických případech. Jde tak především o situace zvláště zranitelných osob, v jejichž případě by ukončení pobytu v pobytovém středisku mohlo vést ke vzniku zásadní újmy, respektive ke zmaření účelu soudního přezkumu (srov. výše citované usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 Azs 28/2020 - 56). O takovou situaci se však v nyní posuzované věci nejedná.

[13] V usnesení ze dne 2. 7. 2020, č. j. 6 Azs 167/2020 - 49, již Nejvyšší správní soud také dovodil, že návrhu na předběžné opatření není možné vyhovět pouze na základě tvrzeného nedostatku finančních prostředků stěžovatelky, bez současného přistoupení dalších významných okolností. V případě stěžovatelky však Nejvyšší správní soud existenci takových okolností neshledal. Stěžovatelka totiž neprokázala, že by jí v možnosti zajistit si bydlení a zaměstnání bránily závažné zdravotní či jiné důvody. Stěžovatelka navíc společně se svou rodinou pobývá na území České republiky již relativně dlouhou dobu, v pobytových zařízeních žalovaného byla ubytována od 9. 2. 2017. Stěžovatelka je přitom osobou v produktivním věku, může si tedy bez větších obtíží opatřovat prostředky pro svou obživu prací.

[14] Nelze rovněž přijmout závěr, že by stěžovatelka byla v důsledku postupu žalovaného nějakým způsobem zkrácena na svých procesních právech a přístupu k soudu. Již krajský soud stěžovatelce ustanovil zástupcem advokáta, jehož zastoupení trvá i pro řízení před Nejvyšším správním soudem (§ 35 odst. 10, věta poslední s. ř. s.), a kterému jsou doručovány veškeré písemnosti v probíhajícím řízení. Ustanovený zástupce podal proti rozsudku krajského soudu jménem stěžovatelky kasační stížnost. Skutečnost ukončení pobytu stěžovatelky v pobytovém zařízení tak automaticky neznamená, že by nemohla participovat na soudním řízení či se účastnit porady se svým zástupcem.

[15] Jakkoliv Nejvyšší správní soud chápe, že se stěžovatelka a její rodina nachází v nelehké životní situaci, s ohledem na výše uvedené okolnosti neshledal, že by se jednalo o natolik zásadní narušení jejích práv, jehož strpění by po stěžovatelce nebylo možno spravedlivě požadovat. V případě nouze má současně stěžovatelka možnost obrátit se na organizace, které poskytují cizincům bezplatnou pomoc či poradenství. Nelze také odhlédnout od skutečnosti, že stěžovatelka po ukončení ubytování v pobytovém středisku žalovaného dne 2. 3. 2020 nepodnikla žádné kroky k tomu, aby si zajistila soukromé ubytování, avšak místo toho společně s rodinou odcestovala do Spolkové republiky Německo, kde požádala o mezinárodní ochranu.

[16] Úlohou Nejvyššího správního soudu tak není, aby v rámci rozhodování o návrhu na vydání předběžného opatření posuzoval způsob rozhodování žalovaného o žádostech o poskytnutí ubytování, či obecně posuzoval zákonnost postupů či aktů orgánů veřejné správy. Proto nelze přijmout argumentaci stěžovatelky, v níž polemizuje s důvody, pro které jí žalovaný ubytování „na výjimku“ neposkytl, respektive kritizuje, že jí žalovaný nechce vydat potvrzení o strpění pobytu na území. Stejně tak nelze brát v potaz důvody, pro které stěžovatelka žádala v České republice o udělení mezinárodní ochrany, jelikož rozhodnutím o návrhu stěžovatelky na vydání předběžného opatření soud nikterak nepředjímá, jak rozhodne ve věci samé, a vlastním meritem věci se v něm nezabývá.

[17] Stěžovatelka rovněž žádala, aby Nejvyšší správní soud rozhodl o tom, že „*stěžovatelka je do pravomocného skončení řízení oprávněna setrvat na území České republiky jako žadatelka o udělení mezinárodní ochrany*“. O takto formulovaném návrhu soud samostatně ve výroku tohoto usnesení nerozhodoval, neboť se zcela míjí s povahou předběžného opatření ve smyslu § 38 s. ř. s. a se způsobem, jakým může soud o návrhu na předběžné opatření rozhodnout (viz odstavec [10] výše). Kasační soud není oprávněn žalovanému ani jiné osobě v rozporu s jednoznačnou dikcí zákona o azylu uložit, aby stěžovatelka setrvala na území České republiky „*jako žadatelka o mezinárodní ochranu*“.

[18] V posuzovaném případně je proto nepochybné, že stěžovatelce aktuálně nesvědčí postavení žadatelky o udělení mezinárodní ochrany podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, protože toto postavení měla pouze do skončení řízení o žalobě. Její kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žaloby má sice ze zákona odkladný účinek (§ 32 odst. 5 zákona o azylu) a stěžovatelka je oprávněna po dobu řízení o kasační stížnosti pobývat na území České republiky (srov. již citovaná usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 - 56 a č. j. 6 Azs 167/2020 - 49), nicméně „*žadatelkou o mezinárodní ochranu*“ podle citovaných ustanovení zákona není.

[19] Na základě uvedených skutečností tak Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že podmínky pro vydání stěžovatelkou požadovaného předběžného opatření nejsou za daného stavu splněny. Nezbylo mu proto, než tento návrh zamítnout.

pokračování

[20] Závěrem Nejvyšší správní soud připomíná, že podle § 38 odst. 4 s. ř. s. může soud rozhodnutí o předběžném opatření zrušit nebo změnit, změní-li se poměry, a to i bez návrhu. Předběžné opatření přitom zaniká nejpozději dnem, kdy se rozhodnutí soudu, jímž se řízení končí, stalo vykonatelným.

[21] O nákladech řízení o předběžném opatření rozhodne Nejvyšší správní soud v rámci rozhodnutí o nákladech řízení o kasační stížnosti (§ 61 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2020

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu